

## Del III Appendix

### Appendix 1

## Fyra skolor av tolkningar

Svårigheterna att tolka Uppenbarelseboken har givit upphov till flera skolor av tolkningar. Utöver själva tolkningsmetoderna kan man urskilja tre grundläggande synsätt på Uppenbarelsen beroende på var man förlägger Kristi återkomst till jorden i förhållande till tusenårsriket:

### TRE GRUNDINSTÄLLNINGAR

**1. Premillennialism** (*lat, pre = före, mille = tusen, annus = år*), som förlägger Kristi återkomst till jorden före tusenårsriket i enlighet med Upp 19 och 20.

Den förhärskande uppfattningen bland de första århundradenas kristna fram till den förste kristne kejsaren Konstantin, omvittnad av de första kyrkofäderna, var att Uppenbarelsen gällde ändens tid i samband med Kristi återkomst till jorden varefter ett tusenårigt fridsrike skulle börja. (Den futuristiska tolkningen – premillennialism).

**2. Postmillennialism** (*lat, post = efter*) som förlägger Kristi återkomst till jorden efter tusenårsriket.

**3. Amillennialism** (*lat, A = inte*), som uppfattar tusenårsriket symboliskt och hävdar att tusenårsriket redan börjat som ett andligt rike i församlingen. Denna lära drevs av kyrkofäderna Origenes och Augustinus och blev både den katolska och protestantiska kyrkans officiella lära. En utvidgning av amillennialism innebar att Jesus redan kommit tillbaka symboliskt genom den helige Andes kommande till jorden.

### FYRA SKOLOR AV TOLKNINGAR

#### 1. Den allegoriska tolkningen

(Även kallad: den idealistiska, poetiska och "andliga" tolkningen.)

Kyrkofadern Origenes (185-254) kom med den idén att bibelordet hade agnar, som måste tröskas bort för att få tag i kärnan. Han bildade skola genom att förändliga eller allegoriserade bibelordet, även av sådana bibelställen där en bokstavlig tolkning var påkallad. När Theodosius blev kejsare över romarriket (378-398), förenade han kyrka och stat och gav kyrkan, som därmed blev statsreligion, många privilegier i skarp kontrast till de tidigare svåra förföljelserna. Som en följd av Origenes teorier tolkade man detta som att tusenårsriket nu redan börjat och därmed införde man teorin att Kristus skulle återkomma först efter det tusenåriga riket. (Postmillennialism = efter tusenårsrikes-teorin).

Den allegoriska tolkningen blev starkt företrädd av kyrkofadern Augustinus (354-430), som utvidgade teorin och framhöll att Uppenbarelseboken inte handlar om bestämda händelser i det förgångna, nutiden eller framtiden utan undervisar om de stora andliga principerna i Guds världsstyrelse, som kan tillämpas på alla tider. Augustinus menade också att tusenårsriket redan hade börjat och att det var ett andligt gudsrike i den nuvarande tidsåldern och att avsikten med Uppenbarelsen var att framställa gudsrikets kamp fram till dess slutliga seger och ge tröst och hjälp till de kristna i deras svåra kamp.

Eftersom det efterhand visade sig att det ingalunda blev ett tusenårigt rike av frid och rättfärdighet vare sig genom att kyrkan blev statsreligion eller genom att påven fick ökad världslig makt, blev den ursprungliga teorin om att tusenårsriket började med Konstantin efterhand förlegad. Men i övrigt fortsatte Origenes teorier att ha ett stort inflytande.

En annan utvidgning av den allegoriska tolkningen kom genom Daniel Whitby (1638-1726), en präst i engelska kyrkan, som menade att löftena till judarna i GT om återupprättandet av Israel som nation och återställandet av Kung Davids tron måste tolkas

andligt och gällde den kristna kyrkan. Berget Sion och Israel representerade den kristna församlingen, som var det andliga Israel. Löftena till Israel om världsherravälde och om hedningarnas underdånighet till Israel var enligt Whitby endast en profetisk allegori av hedningarnas omvändelse till den kristna kyrkan.

Denna tolkning kallades **den nya hypotesen**, som kortfattat kan sammanfattas så här: Genom evangelii predikan skulle islam bli övervunnet, judarna omvända, påvekyrkan med påven (Antikrist) skulle förstöras och därefter skulle följa ett tusenårigt rike av rättfärdighet och frid som skulle avslutas med en kort tid av uppror. Därefter skulle Kristus komma tillbaka (postmillennialism), de döda uppstå, följt av domen av alla, levande och döda. Sedan jorden blivit förstörd genom eld, skulle evigheten börja.

Den nya hypotesen fick starka företrädare vid uppvaknandet i den anglosaxiska världen och de väckelserörelser som gick fram i England och USA. Man ville även göra gällande att "postmillennialism" var den ursprungliga kristna tron. Men kyrkofädernas vittnesbörd från kyrkans första 200 år visar dock att den allmänna uppfattningen var, att tusenårsriket skulle komma först efter Kristi återkomst (enligt Upp 19 och 20 – premillennialism) och att Kristus skulle bli arvinge till Davids tron i Jerusalem enligt de många löftena i GT, vilka skulle gå i bokstavlig uppfyllelse.

## **2. Den tidshistoriska tolkningen (Preterist)**

De, som företrädde denna tolkning, menade att Uppenbarelsen endast handlar om den tid då boken skrevs, nämligen kristendomens kamp mot det romerska imperiet. Enligt denna teori var kejsar Nero (54-68), som startade de svåra förföljelserna mot de kristna, vilddjuret (Antikrist), som blev sårat till döds men uppstod i ett annat vilddjur nämligen kejsar Domitianus (81-96), som hänsynslöst försökte utrota de kristna på Johannes tid. Jerusalem förstördes år 70 under kejsar Vespasianus (69-79) genom hans son, generalen Titus, som senare efterträdde honom som kejsare (79-81).

Men den fullständiga ödeläggelsen av Jerusalem och Israel som nation kom genom kejsar Hadrianus (117-138) år 135, då ca en miljon judar dödades och skaror av judar brändes som facklor på kors runt Jerusalem. Hela den kvarvarande judiska befolkningen deporterades sedan till olika länder inom Romarriket. Enligt den tidshistoriska tolkningen fick alla de eskatologiska profetiorna av Jesus i Matt 24 och Luk 21 sin slutgiltiga uppfyllelse redan då, och när sedan även det förföljande romarriket gick sin undergång till mötes, skulle det vara beviset på att kejsar Nero var Antikrist.

Denna tolkning av Uppenbarelsboken gav inte rum för någon framtidsprofetia. Allt var redan uppfyllt och genom påvekyrkan hade tusenårsriket av rättfärdighet och frid redan förverkligats. Upprinnelsen till denna teori var Hugo Gratius på 1600-talet, men den som kom med en komplett tolkning av hela Uppenbarelsen enligt denna teori var en jesuit-teolog vid namn Alcazar, som publicerade sin bok om *Apokalypsen* år 1614. Med denna tolkning ville han fritaga den katolska kyrkan från att, av protestanterna, bli kallad för skökkyrkan och påven från att bli kallad Antikrist.

## **3. Den kyrkohistoriska tolkningen (Presentist)**

Denna tolkning vill framställa Uppenbarelsboken som en allegorisk kyrkohistoria och världshistoria från Johannes tid till tidens ände och Kristi återkomst. Man menar att boken är en världshistoria skriven på förhand i ett panorama av färgstarka bilder som framställer Gudsrikets kamp och slutliga seger. Man försöker att tolka världshistoriens större händelser som förutsagda i Uppenbarelsboken. Denna tolkning var vanlig under medeltiden av dessa "kättare" och under reformationstiden. Tolkningen uppfattar Antikrist mera som ett system än som en person och systemet är representerat av skökkyrkan i

Rom, och blev därmed även kallad **den protestantiska tolkningen**. I tolkningen finns flera varianter då dels Uppenbarelsen är en fortlöpande skildring av tiden från Kristi första kommande till hans återkomst, dels uppfattades såsom upprepade syner (rekapitulation), där varje grupp av syner (inseglen, basunerna, vredesskålarna) omfattar hela eller delar av denna tid.

Denna tolkning kom till på 1200-talet och blev satt i system i början på 1300-talet av abboten Joachim. Teorierna om påvekyrkan som skökkyrkan adopterades av föregångarna till reformationen och senare av ledarna för denna. Tolkningen fick en klar utformning i Elliotts "*Horae Apocalypticæ*", där han framställer påvedömet som en fullständig uppfyllelse av profetiorna om Antikrist. Denna tolkning blev ett starkt vapen i händerna på reformatörerna som var övertygade om tolkningens sanning och gav dem styrka att gå emot påvedörets makt enligt orden i Upp 12:11: "*De älskade inte sitt liv mer än att de kunde gå i döden.*"

En utvidgning av den kyrkohistoriska tolkningen är, att sändebreven till de sju församlingarna, samtidigt som de var en hälsning till de då befintliga församlingarna i Mindre Asien, också var en profetia om kyrkohistoriens utveckling, så att varje församlings tillstånd skulle återspegla eller profetera om tidsepoker i kyrkohistorien i samma ordning som budskapen förmedlades till de sju församlingarna.

#### **4. Den futuristiska tolkningen (Eskatologiska och litterära)**

I korta ord går tolkningen ut på att Uppenbarelsen gäller ändens tid. Denna tolkning om att den del som framställs att "*ske därefter*", gäller en ganska begränsad tid i slutskedet av denna tidsålder i samband med Kristi tillkommelse och har under de senaste två århundradena fått en mycket stor utbredning i konservativa evangeliska kretsar.

Denna tolkning är en återgång till vad man enligt kyrkofäderna lärde och trodde under de två första århundradena fram till kejsar Konstantins tid. Tolkningen som fick sin förnyelse vid slutet av 1500-talet genom jesuiten Ribera, som liksom jesuiten Alcazar försökte att fritaga påvedömet från dess stigma att bli kallad Antikrist och skökkyrka, förlade apokalypsens händelser till en avlägsen framtid. Denna uppfattning accepterades av den romersk katolska kyrkan, men alltsedan början av 1800-talet upplevde den tolkningen, dock med olika varianter, en mycket stark förnyelse, särskilt bland de bibeltrogna protestanterna.

Den futuristiska tolkningen har många varianter, men vad som är kännetecknande för den, är en mera bokstavstrogen tolkning än de övriga. Även om det finns många symboler, som ej går att tolka bokstavligt i Uppenbarelsboken, så är det gemensamma för denna tolkning, att hela apokalypsen från kap 6 och framåt handlar om framtiden och utgör en relativt kort tidsperiod i samband med Kristi återkomst. Många som håller på den futuristiska tolkningen menar att det handlar om vad som skall hända under profeten Daniels sista och 70:e årsvecka, en tidrymd på sju år som ännu ej har gått i uppfyllelse.

### **OM UPPENBARELSEBOKENS KONSTRUKTION OCH KRONOLOGI**

#### **TRE VARIANTER AV DEN FUTURISTISKA TEORIN**

##### **Rekapitulationsteorin**

Är de 7 inseglens händelser helt separata händelser eller är de mera att betrakta som ett brett utkast över hela 7-årsperioden där sedan domsbasuner, vredesskålar och andra händelser kommer in som detaljer senare? Denna syn på uppenbarelsbokens konstruktion kallas för rekapitulationsteorin.

Kyrkofadern Augustinus hade den uppfattningen att Uppenbarelseboken är uppbyggd på flera grupper av syner – de 7 inseglen, de 7 basunerna, de 7 vredesskålarna – som upprepar samma händelseförlopp och är parallella med varandra.

#### **Emot denna teori kan anföras :**

1. Olikteterna mellan de tre 7-grupperna av syner är alltför stora för att kunna vara en upprepning.

2. Vid studium av övergången från en grupp till en annan kan man finna en succession i händelseförloppet. När det sjunde inseglet bryts, utlöser det de sju basunerna, och när den sjunde basunen ljuder, utlöser det de sju vredesskålarna.

3. Domsakernas styrka ökar för varje grupp. Alltså kan de inte vara samma domshandlingar med andra benämningar.

- Vid de 7 inseglen berörs 1/4 av mänskligheten.
- Vid de 7 basunerna berörs 1/3 av mänskligheten.
- De sju vredesskålarna berör hela jorden. Beskrivningen av 6:e inseglets jordbävning skiljer sig markant från jordbävningen i slutet av vreden och kan därför inte vara en rekapitulation.

4. Om rekapitulationsteorin skulle vara riktig, så finns det ingen följdriktig kronologi i Uppenbarelseboken, vilket skulle göra bokens innehåll mycket virrigt och svårbegripligt.

#### **Successionsteorin**

Denna teori uppfattar Uppenbarelsen som en följdriktig, progressiv framställning med inbördes kronologisk ordning mellan händelserna, som dock är avbruten av flera parenteser eller mellanakter, som är insatta mellan huvudhandlingarna utan att vara desamma som dessa.

#### **Parallellteorin**

Även om inseglen är helt separata händelser skilda från domsbasunerna och vredesskålarna, så är det dock möjligt att sigill-händelserna löper parallellt med de övriga plågorna under hela vedermödans tid på 7 år:

#### **Vad händer under sigilldomarnas tid?**

Ryttaren med bågen på den vita hästen symboliserar fred. Antikrist går i förbund med Israel för sju år. Han konsoliderar alltmer sin makt under de första 3½ åren. Han drar ut som en segrare för att segra, och uppträder i början som en fredsapostel, men är under denna tid styrd av vissa religiösa och ekonomiska realiteter (sjökan rider på odjuret).

Antikrist kommer att rida på sin häst under hela vedermödan, en 7-års period, och han får sin bane först vid Harmagedon. Troligen löper alla "hästarna" parallellt ända fram till Harmagedon.